

Козьменко О. І.,

Северодонецький інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Северодонецьк

ВИКОРИСТАННЯ БАГАТОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ ДО ВИХОВАННЯ В КАНАДСЬКИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПОЧУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ШКОЛІ (на прикладі дисципліни “англійська мова”)

У статті розглядається питання використання багатокультурного підходу до виховання почуття національної ідентичності канадських старшокласників в процесі вивчення дисципліни “Англійська мова” на прикладі програми “Загальна структура програми з англійської мови”(1998) провінції Саскачеван (Канада).

Ключові слова: почуття національної ідентичності, виховання, політика багатокультурності, канадські старшокласники, англійська мова.

В статье рассматривается вопрос использования поликультурного подхода к воспитанию чувства национальной идентичности канадских старшеклассников в процессе изучения дисциплины “Английский язык” на примере программы “Общая структура программы по английскому языку”(1998) провинции Саскачеван (Канада).

Ключевые слова: чувство национальной идентичности, воспитание, политика поликультурности, канадские старшеклассники, английский язык.

The article is devoted to the questions of using multicultural approaching to upbringing of the sense of national identity in senior pupils in process of studying English on example of “The Common Curriculum Framework for English Language Arts”(1998) Saskatchewan (Canada).

Key words: sense of national identity, upbringing, multicultural, Canadian senior pupils, English.

Політика багатокультурності є основою створення канадської нації. Канадці пишаються своєю культурною мозаїкою, яка дозволяє їм не тільки робити вибір з багатьох культур, але й бути впевненим у державній підтримці культури. Країна зберігає етнокультурне обличчя завдяки низці законодавчих, політичних, економічних зусиль на федеральному, провінційному та муніципальному рівнях. Багате культурне розмаїття визнається за національне надбання, всенародну спадщину, яка сприяє взаєморозумінню між народами, їхньому духовному зближенню, політичному об'єднанню на принципах рівності, демократії, свободи, взаємоповаги. Ідея багатокультурності канадського суспільства знайшла практичне відображення в змісті виховної роботи школи. Наприкінці 80-х років ХХ століття канадські педагоги зробили суттєвий крок до підвищення значущості громадянського виховання та виховання почуття національної ідентичності у школярів. Поняття “національна ідентичність” розглядалося “в умовах взаємопов'язаної концепції мультикультуралізму, етнічного розмаїття, забезпечення прав меншин, підвищення їхнього добробуту” [5]. 80-ті роки ХХ сторіччя відзначилися як “ера спроб сформуванню почуття єдності в розмаїтті народонаселення Канади, а поняття ідентичності набувало свого розвитку у межах ідеї національної єдності [5].

Мета виховання почуття національної ідентичності старшокласників у школах Канади відбивається у змісті дидактичного матеріалу майже всіх навчальних дисциплін: суспільствознавстві, англійській мові й літературі, мистецтві, біології, математиці, хімії, фізиці та ін. Міждисциплінарні зв'язки забезпечують комплексний вплив на виховання учнів, яке сприяє зосередженню навчального матеріалу навколо провідних ідей: Канада – батьківщина для всіх мешканців країни; природне довкілля – загальнонаціональна цінність; патріотизм, громадянська свідомість, особиста відповідальність за наслідки дій в природі та суспільстві; полікультурність; канадська національна самобутність. Визначені ідеї розкриваються в змісті навчальних дисциплін з урахуванням специфіки кожної з них.

Англійська мова як навчальна дисципліна має значні можливості ознайомлення канадських школярів з історією, традиціями і проблемами їхньої батьківщини. Включення в програму цікавих для учнів тем і актуальної проблематики сприяє кращому оволодінню мовою, ширій зацікавленості в пізнавальній діяльності та її результатах. Ґрунтовне опанування англійською мовою розглядається як “ключ до успіху в подальшому житті, задоволення власних потреб і амбіцій, громадянського миру і злагоди в суспільстві” [1, с.17]. Прикладом програми, що враховує вимоги до виховання почуття національної ідентичності, може бути програма, підготовлена Міністерством освіти провінції Саскачеван “Загальна структура програми з англійської мови” (1998) [4]. Вона розрахована на учнів старших класів середньої школи (15-18 років) і складається з таких розділів: вступу, переліку основних компонентів та ініціатив навчального плану, мети і завдань, змістовної частини, рекомендацій методичного характеру, очікуваних результатів, прикладів планування занять [4, с.1-2].

У вступі розкривається значення програми з вивчення англійської мови для старшокласників у школі та позакласній діяльності, підкреслюється, що “освіта має на меті забезпечити учнів знаннями і навичками, для того щоб вони могли ефективно виживати в складному, плюралістичному суспільстві, продовжуючи навчання протягом життя” [2].

У розділі “Основні компоненти та ініціативи навчального плану” визначено вимоги до опанування англійською мовою, умінь і навичок мовного і мовленнєвого характеру відповідно до вікових особливостей учнів, враховуючи й тих, для кого англійська мова не є рідною. У вступній частині цього розділу програми підкреслюється значущість англійської мови в формуванні національної єдності канадців, її важливості в ознайомленні народів, що мешкають на терені Канади, з культурними надбаннями один одного [1]. Спонукальним мотивом для ґрунтовного опанування учнями англійської мови, особливо тих, для кого вона не є рідною, слугує твердження про те, що англійська мова визнається мовою міжнародного спілкування на планетарному

рівні. Таким чином, вільне володіння англійською відкриває доступ до будь-якої інформації, забезпечує можливість спілкування з представниками будь-якої країни. Формування в учнів відчуття того, що вони є носіями цієї мови, спрямоване на консолідацію канадської нації, оскільки за наявності багатомірного культурного простору існує одна основа, яка єднає всіх, викликає захоплення, дає привід пишатися власною причетністю до значного. Психологічний вплив на свідомість учнів щодо життєвої необхідності опанування англійською мовою створює сприятливі умови для сприйняття її як рідної або престижної, що в свою чергу спонукає до інтеріоризації загальнонаціональних цінностей, культурної ідентифікації, а через них і до національної конгруентності [4, с.15].

Зміст програми Міністерства освіти провінції Саскачеван "Загальна структура програми з англійської мови" (1998) передбачає ознайомлення учнів десятого, одинадцятого та дванадцятого класів з різноманітними темами. Так, програма з англійської мови для учнів десятого класу (базовий рівень А) містить три теми для вивчення: "Канадські кордони і батьківщина: подорожі та відкриття", "Виклики: можливості і перешкоди", "Невідоме: надії і побоювання". Тема "Канадські кордони і батьківщина: подорожі та відкриття" складається з таких розділів: "Походження і ідентичність", "Традиції і свята", "Вірування і пошуки значущості, культурні зустрічі". Тема "Виклики: можливості і перешкоди" містить такі розділи: "Гості та пригоди", "Сміливість і лідерство", "Боротьба і досягнення", "Конфлікт і пошук миру". Тема "Невідоме: надії і побоювання" поділяється на такі розділи: "Таємниця і нез'ясованість", "Невідоме", "Фантазія", "Наука", "Майбутнє" та ін. Програма поглибленого вивчення англійської мови (рівень В) складається з тем, що зосереджуються на проблемах сучасного суспільства і містить такі розділи: "Рішення: діяльність або апатія", "Довкілля і технологія: реальність і відповідальність", "Рівність: біль і гордість", котрі знайомлять учнів з правами і свободами людей, проблемами правосуддя, подолання расової упередженості, розвитку громадянської активності у розв'язанні суспільно значущих проблем, вибору професії, поліпшення екологічної ситуації та ін. Єдиний рівень вивчення англійської мови для учнів 11 класу передбачає ознайомлення з темою: "Спогади: зворотна подорож", що пов'язано з питаннями формування власного досвіду людини, традиціями сімейного виховання, впливу освіти і школи на формування особистості тощо. Тема "На порозі передбачення" також розрахована на учнів 11 класу. У ній порушуються питання відповідальності, обов'язку, майбутнього життєвого вибору, перспектив розвитку людини, цінностей, життєвого смислу. Програма з англійської мови для учнів 12 класу ставить за мету ознайомлення з особливостями канадського суспільства, літератури і мистецтва. У зміст програми включено такі теми: "Канада: різноманіття краєвидів і народностей" і "Канада: багатостічна держава". Знання, що мають бути опановані учнями, торкаються таких аспектів буття людини, як розмаїття ландшафтів країни, національна єдність канадців, визначні події і персоналії Канади, національні цінності, життя і права аборигенного населення, політика мультикультуралізму, права меншин і жінок тощо. Для учнів 12 класу, крім загальноосвітнього курсу англійської мови, пропонується поглиблений курс, в якому знаходять відображення проблеми людини в глобальному суспільстві. В числі цих проблем значне місце посідає питання визначення власної ідентичності щодо народу і батьківщини, в середовищі яких зростає учень, самовизначення в царині життєвих цінностей, вплив прикладів, людських характеристик та ідеалів на формування індивідуальності молодого людини, доброзичливих стосунків між представниками різних етносів, роль владних структур у мультикультурному суспільстві, особиста відповідальність молодого громадянина за загальний добробут тощо [4, с.47-48]. Автори програми зазначають, що передбачені програмою знання з дисципліни "Англійська мова" є принципово важливими для виховання старшокласників як гідних громадян Канади, вони сприяють розумінню життєво значущих для країни і суспільства проблем, налаштовують на активну участь у їхньому розв'язанні.

Передбачений в програмах з англійської мови дидактичний матеріал, в якому багато місця відводиться національному вихованню учнів, знаходить відображення в шкільній навчальній літературі з визначеної дисципліни (підручниках, посібниках, методичних рекомендаціях і вказівках тощо). Вибір лінгвістичних текстів під час викладання кожної теми з курсу англійської мови покладається на вчителя. Міністерства освіти провінцій публікують спеціальні документи, що містять бібліографічний перелік рекомендованих літературних джерел. Прикладом підручника, зміст якого відповідає сучасним вимогам політики багатокультурної Канади, є підручник, створений В. Макі "Сплетіння країни: історії від канадських іммігрантів", розрахований на учнів старших класів середньої школи [3]. Міністерство освіти провінції Саскачеван рекомендує ознайомлення старшокласників з текстами цього підручника під час розгляду тем, пов'язаних з питаннями формування національної ідентичності. Підручник нагадує учням, що Канада була і залишається країною іммігрантів, котрі її створили. Підручник складається з розповідей про власну історію людей, що прибули до Канади у різні часи. Кожна історія – це розповідь про окремого іммігранта, його колишню батьківщину, умови і проблеми адаптації в новому суспільстві, труднощі, пов'язані з життям у відмінному від попереднього суспільстві природному і кліматичному оточенні. Кожний розділ підручника присвячується одному з аспектів досвіду імміграції: її причини й особливості подорожі до Канади, конфлікти й адаптація до нових умов життя, добросусідство й взаємодопомога, приборкання дикої природи і раціональне природокористування. Підручник спрямований на прищеплення учням почуття емпатії і толерантного ставлення до інших людей, відчуття гордості за свою країну, допомагає усвідомити різноманітність складу представників канадської нації, сприяє формуванню канадської національної ідентичності.

Таким чином, на прикладі англійської мови як загальнонаціональної простежуються підходи до використання предметів гуманітарного профілю у формуванні в учнів почуття національної ідентичності. Зміст проаналізованих програм свідчить, що "Англійська мова" як навчальна дисципліна розглядається як дієвий за-

сіб громадянського виховання, що єднає націю, допомагає старшокласникам усвідомлювати себе канадцями, працювати задля власної демократичної держави.

Література:

1. Boyer E. The Educated Person. Toward a Coherent Curriculum / E. Boyer. – Alexandria, VA : ASCD, 1995. – 123 p.
2. Into the Classroom : A Review of Directions in Practice. – Saskatchewan Education, 1992. – 12 p.
3. Maki W. Weaving a Country : Stories From Canadian Immigrants / Wilma Maki // [Alternatives to Racism Series] Pacific Educational Press (GBW), 2003. – 88 p.
4. The Common Curriculum Framework for English Language Arts [Електронний ресурс]. – Regina, SK : Saskatchewan Education, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sasked.gov.sk.ca/docs/ela102030/index.html>
5. Thompson L. A. Identity and the Forthcoming Alberta Social Studies Curriculum: A Postcolonial Reading / Laura A. Thompson // Canada's National Social Studies Journal. – 2004. – Vol. 38. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.quasar.ualberta.ca/css